

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

О.П. РАТУШНА, к.е.н.

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуто джерела поняття "інформація" та її представлення у формі інформаційного ресурсу. Систематизовано джерела виникнення інформаційних ресурсів та доступ до них в межах діяльності підприємства. Відображено використання облікових та звітних інформаційних ресурсів користувачами при прийнятті управлінських рішень..

Ключові слова: інформація, інформаційний ресурс, обліковий інформаційний ресурс, управління, користувачі інформації.

Підприємства в своїй діяльності використовують матеріальні, нематеріальні та трудові ресурси. Проте, враховуючи сучасні тенденції розвитку суспільно-економічного розвитку все більшого значення набуває ще один вид ресурсу – інформаційний. В період нормативно-планової економіки інформація використовувалась лише в цілях формування звітів про виконання планів і нормативів, а управлінські рішення будувались виключно на вказівках. В сучасних умовах прийняття управлінських рішень необхідно володіти інформаційним ресурсом тому, що це забезпечить своєчасне і обґрунтоване управління будь-яким процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування інформації як підґрунтя управління досліджуються вченими у сфері управління та менеджменту. Серед них Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуел, А.В. Бандурин, І.І. Бланк. Окремі автори присвячують свої праці місцю і ролі бухгалтерського обліку у формуванні інформаційного ресурсу: Г.В. Кірейцев, О.А. Подолянчук,

О.В. Кантаєва, О.В. Кузнєцова, В.В. Сопко, А.М. Огнєва, Д.Л. Кобець, О.А. Мошковська, Ф.Ф. Бутинець, В.В. Євдокимов, Л.В. Нападовська та інші.

Тому необхідність використання такого ресурсу як інформація не викликає сумнівів. Проте важливим залишається питання виникнення та формування даного нематеріального ресурсу.

Метою статті є систематизація порядку формування інформаційних ресурсів в процесі діяльності підприємства та використання та використання їх при управлінні.

Методика досліджень. Для досягнення мети дослідження в роботі було використано графічний метод для наочного сприйняття теоретичного матеріалу. Узагальнення і систематизація результатів досліджень науковців з даної тематики було здійснено монографічним методом.

Результати досліджень. На думку Шевчука В.О., Коновалова О.В. інформацією називають дані, що несуть в собі додаткові відомості, які розширюють знання керівника, в розпорядження якого вони надходять, а управлінською інформацією є дані, що несуть нові знання, які легко сприймаються, зрозумілі і оцінені керівником підприємства, як корисні для вирішення відповідних задач [6].

Інформація – це сукупність первинних даних системи фінансового та управлінського обліку, які характеризують управлінську ситуацію, яка склалася щодо певного об'єкта управління, на основі яких відбувається обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо нього [4].

В Законі України "Про інформацію" "інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або в електронному вигляді" [2].

Враховуючи здатність інформації накопичуватись і зберігатись на певних носіях, Законом України "Про національну програму інформатизації" введено такі поняття як інформаційний продукт (продукція) та інформаційний ресурс. Інформаційний продукт (продукція) – це документована інформація, яка підготовлена і призначена для задоволення потреб користувачів.

Інформаційний ресурс – сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) [3].

Проаналізувавши вказані визначення можна зробити висновок, що користувачеві надається задокументована інформація в формі інформаційного ресурсу. Крім того стає зрозумілим, що інформаційний ресурс це по своїй суті носій інформації в певній системі, а не сама інформація. Тому джерела походження інформації можемо розглядати як місця виникнення інформаційних ресурсів, або ж самими інформаційними ресурсами.

Беручи до уваги якість наданої інформації для прийняття управлінського рішення користувач повинен бути впевненим, що вона відповідає вимогам достовірності (правдивості), точності (правильності виміру, розрахунку) при ретроспективному аналізі для майбутнього рішення та оперативності (своєчасне представлення) для поточного аналізу та управління.

Для забезпечення виконання вимог щодо інформації інформаційні ресурси мають відповідати певним критеріям:

- бути структурованими та лаконічними;
- відображати один напрям діяльності;
- забезпечувати виконання вимог щодо якості інформації;
- бути доступним для відповідної групи користувачів;
- забезпечувати збереженість та накопичення в довгостроковому періоді для майбутнього використання.

Автори праць [1, 5] класифікують джерела походження інформації за місцем її виникнення в різному ступені деталізації. Проте у всіх випадках інформаційні джерела по відношенню до підприємства поділяються на внутрішні і зовнішні. Різні ступені деталізації та класифікації об'єднані однією метою використання – прийняття управлінських рішень (таблиця 1).

Планові джерела інформації – це всі види планів, кошторисів, проектів, які складаються на підприємстві. Джерелами облікового характеру містять всі дані, які формуються в первинних документах, регістрах обліку, звітності.

1. Види джерел інформації

Вид джерела	Користувачі	Вид джерела
Внутрішні джерела інформації		
Облікова інформація Оперативна інформація Планова інформація Нормативно-довідкові показники Дані перевірок та ревізій Інші джерела	Власники Персонал Менеджери та керівники різних рівнів управління	Планова Облікова Позаоблікова
Зовнішні джерела інформації		
Публікації національних і міжнародних офіційних організацій Законодавчі та нормативні акти Показники загальноекономічного розвитку Дані кон'юнктури ринку Інформація про діяльність партнерів та конкурентів підприємства Статистична звітність Соціально-економічні показники Соціальні показники Інформація у СМІ, книги, наукові видання Internet	Інвестори Банківські і кредитні установи Постачальники Замовники Органи державного регулювання і контролю Профспілки Громадські організації Стейкхолдери	Первинна інформація Вторинна інформація

** Сформовано автором за джерелами 1, 5*

Позаоблікові джерела інформації відображають порядок регулювання діяльності підприємства. Вони можуть бути як внутрішніми так і зовнішніми.

До внутрішніх позаоблікових джерел можна віднести договори, угоди, рішення загальних зборів колективу, трудові угоди, контракти, облікова політика, положення, технічна та технологічна документація, посадові інструкції.

До зовнішніх позаоблікових джерел можна віднести рішення судових та арбітражних органів, нормативно-законодавчу базу, акти перевірок, ревізій, інформація, одержана з періодичних друкованих видань, Інтернету тощо.

В основі даної класифікації джерел походження інформації лежить по суті місце формування (виникнення) інформаційного ресурсу, що в свою чергу визначає і можливий доступ користувача до неї.

Особливо важливим для управління підприємством є своєчасне отримання внутрішньої інформації про діяльність суб'єкта господарювання. Враховуючи потреби користувачів різних рівнів управління підприємством доступ до окремих внутрішніх інформаційних ресурсів є неоднаковий (рис. 1).

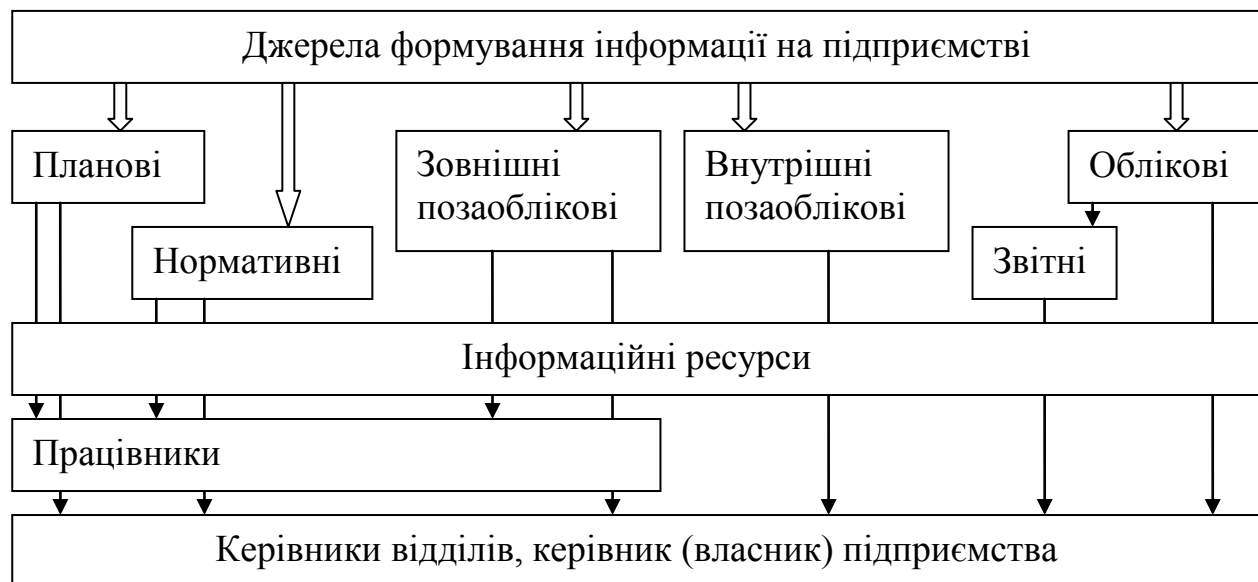

Рис. 1 Доступ до інформаційних ресурсів за джерелами їх формування управлінського персоналу підприємства

** розроблено автором*

Враховуючи те, що в виробничих підприємствах є можливим встановлення певних норм витрат матеріальних, трудових ресурсів, а також врахування технічних потужностей використання основних засобів, вважаємо доцільним виділення такої групи як нормативні джерела інформації.

Виокремлення звітних джерел інформації з облікової категорії обумовлено відмінностями в можливих користувачах. Так як облікові дані є лише для внутрішнього використання управлінським персоналом то звітність може бути використана і зовнішніми користувачами.

Про діяльність підприємства можна судити лише з інформаційних ресурсів, які відображають його господарські процеси і операції. Такі ресурси формуються в обліковому і звітному джерелах їх виникнення.

Формування інформаційних ресурсів в підприємстві починається в процесі відображення будь-якої господарської операції в первинних документах і, трансформуючись, завершується у вигляді звітності підприємства (рис. 2).

Рис. 2 Формування облікового та звітного інформаційних ресурсів на підприємстві

** розроблено автором*

Це дозволяє стверджувати про існування облікового інформаційного ресурсу як сукупності документальних інструментів обліку і звітності про діяльність підприємства. Основною метою формування таких інформаційних ресурсів є потреба в них користувачів. При цьому їх можна розділити на ті які відображають поточну господарську діяльність (використання ресурсів, господарські операції тощо) та результативність цієї діяльності (показники рентабельності, прибутковості тощо).

Поточні інформаційні ресурси не потребують жодних додаткових змін і трансформацій з боку інших служб підприємства. Проте, для надання інформації про результативність діяльності виникає необхідність додаткової обробки поточних інформаційних ресурсів (рис. 3). Такої інформації потребують в першу чергу керівники вищих рівнів управління підприємством. Тому виникає необхідність застосування аналітичних процедур до облікової та поза облікової інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення

підприємства для формування необхідного інформаційного продукту за запитом користувача.

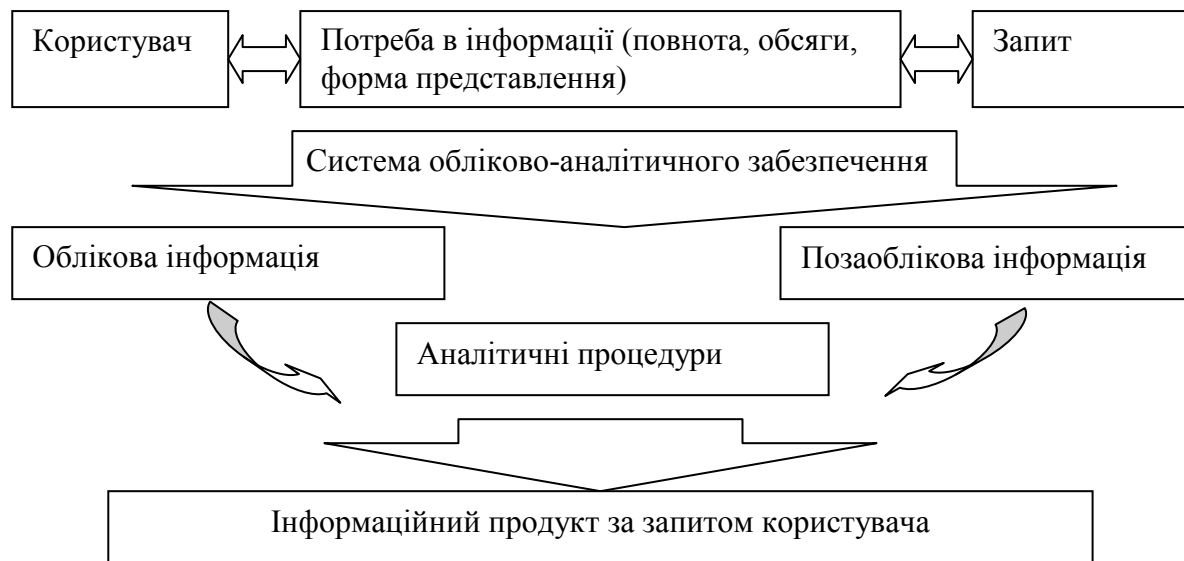

Рис. 3 Формування інформаційного продукту за запитом користувача

** розроблено автором*

Тобто для ефективного управління підприємством можливим є використання як первинної інформації так і інформаційних продуктів за конкретним запитом користувача.

Висновки. Отже, систематизація джерел формування інформаційних ресурсів дозволила виокремити нормативні та звітні джерела інформації на підприємстві. Було обґрунтовано формування облікового інформаційного ресурсу, як сукупності інструментів обліку і звітності про діяльність підприємства, для потреб управління.

Література:

1. Гречишкіна О.О. Інформаційне забезпечення управління соціально-економічним розвитком підприємства / О.О. Гречишкіна // Научно-технический сборник. Коммунальное хозяйство городов. – 2009. – № 89. – С. 83-89.

2. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1997 р. № 2657-XII, зі змінами від 21.05.2015 р. № 317-19 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

3. Закон України "Про національну програму інформатизації" від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР зі змінами від 02.12.2012 р. № 5463-17 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>

4. Лучик Г.М. Управлінська інформація – як забезпечення застосування аналітичних процедур у системі прийняття управлінських рішень / Г.М. Лучик // Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції "Теорія і практика сучасної економіки" (20–21 липня 2012 р.). – Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2012. – С. 111-113.

5. Шатун В.Т. Основи менеджменту: Навчальний посібник / В.Т. Шатун. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.

6. Шевчук В.О. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник / Шевчук В.О., Коновалова О.В., Пантелеєв В.П. – К.: ДП Інформ.-аналіт. агентство, 2011. – 399 с.

References:

1. Hrechischkina, O. O. (2009). Communication management of socio-economic development of the enterprise. *Scientific-Technical Collection. Utilities cities*, 2009, no. 89, pp. 83-89 (in Ukrainian).
2. The Law of Ukraine "On information" from 02.10.1997. № 2657-XII. Available at <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. The Law of Ukraine "On the National Informatization Program" from 04.02.1998 № 74/98-VR. Available at <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>
4. Luchyk, H. M. (2012). Management data for analytical review in management decision system. Collection of works of International scientific and practical conference "Theory and practice of modern economy". Odesa, 2012, pp.111-113.

5. Shatun, V. T. (2006). *Principles of Management*. Mykolaiv : Kyiv-Mohyla Academy Publishing House, 2006. 376 p. (in Ukrainian).
6. Shevchuk V. O. (2011). *Business function analysis*. Kyiv : SOE Information and Analytical Agency , 2011. 399 p. (in Ukrainain)

Аннотация

О.П. Ратушная

ФОРМИРОВАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ ДЛЯ ЦЕЛЕЙ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Современные тенденции общественно-экономического развития требуют применения еще одного вида ресурса - информационного. Систематизация порядка формирования информационных ресурсов в процессе деятельности предприятия и использования их при управлении была осуществлена с помощью графического и монографического методов исследования.

Проведенное исследование позволило установить, что пользователю предоставляется задокументированная информация в форме информационного ресурса. Кроме того становится ясно, что информационный ресурс это по своей сути носитель информации в определенной системе, а не сама информация. Поэтому источники происхождения информации можем рассматривать как места возникновения информационных ресурсов, или же сами информационные ресурсы.

Для обеспечения выполнения требований к информации, информационные ресурсы должны соответствовать определенным критериям: быть структурированными и лаконичными; отображать одно из направлений деятельности; обеспечивать выполнение требований к качеству информации; быть доступным для соответствующей группы пользователей; обеспечивать сохранность и накопление в долгосрочном периоде для будущего использования.

В основе классификации источников происхождения информации, лежит, по сути, место формирования (возникновения) информационного ресурса, что

в свою очередь определяет и возможности доступа пользователей к ней. Это обуславливает выделение нормативных и отчетных источников формирования информационных ресурсов.

Формирование информационного ресурса на предприятии начинается в процессе отражения любой хозяйственной операции в первичных документах и, трансформируясь, завершается в виде отчетности. Это позволяет утверждать о существовании учетного информационного ресурса как совокупности документальных инструментов учета и отчетности о деятельности предприятия. Кроме того было сформировано возможности использования данного ресурса в управлении предприятием.

Ключевые слова: *информация, информационный ресурс, учетный информационный ресурс, управление, пользователи информации.*

O. P. Ratushna

FORMATION AND USE OF ENTERPRISE CONTENT MANAGEMENT

Current trends in socio-economic development involve the use of enterprise content. To systematize the procedure for content formation of enterprise activity and to use it effectively in enterprise management the following methods have been applied: graphical method and monographical method of research.

In the course of our research it was found out, that the user gets documented information in the form of content. In addition, it becomes apparent, that the content is in fact a kind of data medium in a particular system, but not the proper information. Therefore, the source of information can be regarded as content origin centers or the content itself.

In support of data requirements, the content must subject to certain criteria: be structured and brief; display one of the lines of business; implement data quality requirements; be accessible for a group of users; guard against loss and provide information gathering for future use.

Characterization of the sources of origin of information is based on formation of the information resource, which, in turn, determines the user access. This leads to the allocation of regulatory and accounting sources of content formation.

Enterprise content formation begins in the course of business disclosure in basic documents and, being converted, turns into accounts and records. Thus, it can be argued that accounting data is a mechanism of documentary account and financial reporting of enterprise activity. In addition, the usability of this resource in enterprise management was analyzed.

Keywords: *information, content, accounting content, management, information users.*